

hibája. Hiszen ha valaki, akkor Kis János tudhatta: miféle közleményekkel lehet kielégíteni a bécsi és a németországi érdeklődőt, ezért választotta Kazinczy színes-sokoldalú tájékoztató írását. Viszont arról nem tehetett, hogy számos alkalommal a bécsi (és a bécsin keresztül a németországi) sajtó előítéletei maradandóbbaknak, hatásosabbnak és „informatívabbak”-nak bizonyultak, mint Kis, Rummy, Csaplovics, Petz és mások becsületes ismertetései. Rumynak különféle bécsi vádak ellen 1817-ben ismét meg kell védenie a magyar irodalom becsületét;⁴⁰ olyan költőkkel érvelve a magyar irodalom értékei mellett, mint [Baróti] Szabó Dávid, Horváth Ádám, Dayka, Csokonai, Kazinczy, Virág, Kis, Kisfaludy [Sándor] és Berzsenyi, elismerve a drámairodalom és a színházművészet viszonylagos elmaradottságát, nem lévén „központi” magyar színház, 1820-ban a *Wiener Zeitschrift für Kunst, Literatur, Theater und Mode* és a weimari *Oppositionsblatt* helytelennek minősített vélekedését igyekszik korrigálni, bemutatva Magyarország magyar és német nyelvű hírlapjait és folyóiratait, a bécsi és a németországi sajtónak pedig pártatlanabb és tudós levelezőket kívánva.⁴¹

Fried István

Sombori Lajos? — Sombori László!

Szinnyei életrajzi lexikonában két Sombori nevű, a 18–19. század fordulóján élt erdélyi költőt találunk: Lajost és Lászlót. Arra, hogy ez a két költő talán azonos, gyanút kelthet, hogy — mint Szinnyei is megjegyzi — a Lajos nevénél fölvetett két verseskötet csak Sombori névvel jelent meg. Ezek egyikét Petrik utónév nélkül, *Sombori hazafiai és érzékeny sohajtási* (Kolozsvár, 1805) címmel regisztrálja, a másikat (*Jó hazafi Báróczi neve és munkái fenn maradnak*, Kolozsvár, 1811) Sombori László művei közé sorolja. Az OSZK katalógusában mindkét kötet Sombori [Lajos] nevénél található.

Sombori László neve többször előfordul Kazinczy levelezésében, a Szinnyei irodalomjegyzékében is föltüntetett kötetekben. Erdélyi levelezőtársai: Kozma Gergely, Buczy Emil, Cserey Farkas, Döbrentei Gábor, Sipos Pál, Kenderesi Mihály hívták föl rá a széphealmi mester figyelmét. 1812 szeptemberében Sipos elküldte Kazinczynak Sombori Lászlóról írt német nyelvű nekrológját, kérve: „ha néked úgy fog tetszeni, hogy az Annalesekbe iktasd, vedd pennádra; mert nekem ez első próbám volt és nem bízom hozzá.”¹ A csaknem két nyomtatott oldalt kitevő, életrajzot és jellemzést tartalmazó nekrológ helyett mindössze az alábbi néhány sor jelent meg a bécsi *Annalen der Literatur und Kunst*-ban: „Am 31. August starb in Siebenbürgen Ludwig [!] von Sombori, ein guter Dichter, Deputierter des Hunyader Comitats bey dem letzten Landtag. Herr Michael von Kenderesy hat sein Bildniss in Kupfer stecken lassen, sammelt seine Werke und wird sie herausgeben.”² A Sipos nekrológjában található *Ladislaus Sombori* tehát *Ludwig von Somborivá* változott, s e tévesztés, utónévcseré folytán lett egy költőből kettő.

⁴⁰ RUMY [Karl Georg], *Ehrenrettung der magyarischen Literatur*. Hesperus 1817. 61: 495–496., 62: 502–503.

⁴¹ Uő. [Dr. -y], *Berichtigung der Urtheile über die ungarischen Zeitschriften in der Wiener Zeitschrift für Kunst, Literatur, Theater und Mode 1819. Nr. 128, und dem Weimarschen Oppositionsblatt 1819, Nov. Nr. 286. Uo. 1820. Beilage Nr. 11. zum 26sten Band, 82–85.* A magyar irodalom újdonságairól beszámolva, a névtelen ismertető (valószínűleg Samuel Rožnay) Kazinczyt az „egyik legjobb magyar író”-ként [einer der besten ungar. Schriftstellers] aposztrofálja, fordításait emlegetve: *Morgenblatt für gebildete Stände* 1816. 93: 372. Másutt arról értesülünk, hogy Kazinczy Ferenc fordítását Goethe *Iphigéniajából* türelmetlenül várják: *Wiener Zeitschrift für Kunst, Literatur, Theater und Mode* 1819. 957.

¹ *KazLev* X. 116. A nekrológ uo. 114–115.

² 1812. nov. 272. Magyar fordítása a Magyar Kurír 1812. dec. 29-i számához csatolt *Honnyí Levelekben*. L. *KazLev* X. 523.

Sipos Kazinczynak küldött nekrológjából azt is megtudjuk, hogy Sombori László a Sztrigy melletti Szent-Györgyön [Sztrigyszentgyörgy, Hunyad vármegye] halt meg, ottani birtokán, életének 57. évében. Így következtethetünk születési évére (1755 vagy 1756) is, s talán azt is föltételezhetjük, hogy ugyanott született. (Szent-Györgyön temették el 1812. szept. 2-án, Sipos Pál mondta fölötte a halotti prédikációt.)³ Említi a nekrológ Sombori nagyenyedi tanulóveit (tógátus diákként tanított is), hivatalnokoskodását a marosvásárhelyi királyi táblán, ügyvédi működését, követi tisztségét a legutóbbi (1809-i) erdélyi országgyűlésen.

Sombori László nem volt jelentős költő. Említett nekrológjában Sipos azt írta, hogy kezdetben tetszéssel fogadott alkalmi verseket írt, majd egyre inkább szenvedélyévé vált a költészet, költői dicsőségre vágyott, ezért lassanként semmi mással nem törődött, birtokával, családjával sem. Mint *A magyar ifjusághoz* című versében (*Sombori hazafiúi és érzékeny sohajtási c.* kötetében) írta:

Fájjon fejem bár! sokba kerüljön-is
A munka; szent egy foglalatoskodás.

Kenderesi Mihály *A tudomány és a virágzó nemzeti nyelv hazánk boldogságának talpkövei* (Kozsvár, 1805) kötetében megjelent – UU *SI*-hez [Kenderesihez] című versében így vallott:

Engemet a Músák hódítottak-el annyira, hogy már
Nem vagyok a magamé, s élek örökre nekik.

Költői hivatását abban látta, hogy példát adjon a különféle klasszikus időmértékes formákban, a magyar nyelv dicsőségére. Előbb idézett versét „Ovid váltó versei szerént” [disztichonban], ezt követő *A paripa* című költeményét „Virgil vitézi versei mértékére” [hexameterben] írta, Horatius *Pindarum quisquis studet aemulari* kezdetű ódáját (*Carm.* IV. 2.) „Zaffo mértéke szerént”, vagyis eredeti formájában fordította. *Hazafiúi és érzékeny sohajtási* című kötetében is megjelölte, hogy egyes költeményei „Álcey mértéke szerént”, „Zaffo mértéke szerént”, „váltó” avagy „vitézi” versekben íródtak.

Talán az idézett két versrészlet is érzékelteti, hogy prozódijában sok a hiba. Jogosan kifogásolta ezt Kazinczy is,⁴ Döbrentei is.⁵ Sipos Pál, aki legtöbbször becsülte, ódát is írt hozzá, melyben „a Sztrigy Horáttzá”-nak nevezte,⁶ szintén talált hibát a verseiben: a túl nagy szabadságot a szörend felforgatásában.⁷ Pártfogó barátja, Kenderesi Mihály, aki verseit összegyűjtötte s kiadásukra készült, szükségesnek tartotta, hogy prozódijukon és ortográfiájukon javítgasson.⁸ Kazinczy mégis méltónak találta arra, hogy *Sylvester* című versében a klasszikus időmértékes verselés erdélyi meghonosítói közt említse Arankával és Buczyval együtt. Munkásságával mindenképpen rászolgált arra, hogy az irodalomtörténet visszaadja neki tévedésből másnak tulajdonított műveit.

Orosz László

³ *KazLev* XIV. 484.

⁴ *KazLev* III. 320., IV. 589., VII. 332., 360–361.

⁵ *KazLev* VI. 405., XI. 55–56.

⁶ L. *KazLev* VII. 547.

⁷ *KazLev* VII. 337.

⁸ *KazLev* XI. 36., 55–56. Kenderesi tervezett kiadása nem jelent meg.